

עלון מס' 201 | אדר ב' תשפ"ב

נושא החודש

הארץ פנים

גליון חודשי בעניני שמירת הלשון ומידות בין אדם לחבירו מרבים שיתום

יו"ל לעידוד משתתפי 'סמא דחיי' בהיכלי הישיבות והכוללים

שאלת שלום

שאלה אקטואלית מהנלמד בחודש זה בלימוד היומי בספר חפץ חיים

תשובות ניתן לענות ב:

טלמסר: 02-5379111 | פקס: 02-6506107 | דוא"ל: m025379111@gmail.com

"אז עכשיו, עם סיום הקורס, כולכם מוזמנים לקפוץ מחור לקליניקה של א' - תלמידי בעבר - ולראות איך הוא מיישם את הדברים בצורה מקצועית". במילים אלו סיים המרצה את הקורס ל'התמחות בפזיזותרפיה לילדים מיוחדים'. למחרת, בשעה תשע בבוקר, התייצבה כל הקבוצה בקליניקה של א' וראתה את הדברים מתבצעים במקצועיות מיוחדת, אך חסרו כמה פרטים שהמרצה דיבר עליהם.

האם מותר להם לספר למרצה על הדברים שחסרו?

תשובות נכונות עם מקורות שיגיעו למערכת עד ר"ח ניסן יכנסו להגרלה על: ש"ס ובלכתך בדרך

כשמרביץ בשלום מרביץ בשמחה

הצטרפו ללימוד:
2' הלכות ביום' בספר חפץ חיים
והדבו שלום ודעות

צלצל עכשיו ליסמא דחיי
02-5379111

והצטרפו לתכנית הלימוד הקבוע והשתתפו בהגרלות ופרסים מידי חודש

דבר השלום

רוח אביבית נשבה בעדינות והפירה את השתיקה. מזג האוויר בשלהי ניסן הוא לא חם ולא קר. פושר. ממש כמו מראה פניו של אברימי, הבחור עדין הנפש היושב על הספסל באמצע השדרה הצדדית בחוסר מעש ובוהה בעוברים ושבים בעיניים פקוחות לרווחה, ששום זיק לא נראה בהן. לא חם ולא קר. פושר...

לפתע מרגיש אברימי יד מונחת על כתפו. הוא מסתובב באחת ובן רגע מתחלף גוון לחיו לארגמן עז, אזל חוורא ואתא סומקא. רק זה היה חסר לו, בושות... אישוני מתרוצצים במבוכה, מנסים ללא הועיל למצוא איזשהו בור עמוק באזור שיוכל לקפוץ לתוכו. הרב פישמן, המנהל של הת"ת שבו למד עד לפני חצי שנה, פונה אליו בקולו העמוק: "אברימי? מה אתה מחפש כאן?!"

אכן, לאברימי אין שום סיבה מיוחדת להיות כאן. הוא אף פעם לא היה מנחה עם אלו המחפשים תעסוקה או הבורחים מהמסגרת, להפך - תמיד היה ברשימת ה'ביסדר', לא התנגש עם המלמדים ואף לא עם החברים וכמעט לא היה מורגש בכיתה. "משהו לא מוצא חן בעיניי", חשב המנהל. למראה פניו האומללות של תלמידו לשעבר לא היה יכול להמשיך בדרכו והתיישב לידו על הספסל, תוך כדי שהוא מדובב אותו לפתוח את סגור ליבו ולגלות לפניו את המעיק עליו.

מבין נחלי הדמעות שזלגו מעיניו של אברימי מרגע שפתח את פיו, הצליח המנהל לקלוט שהבחור היקר והעדין כבר מסתובב שנים עם הרגשה שהוא פשוט מיותר במערכת. אף פעם לא קצר הצלחות מסחררות, אף פעם לא היה בין המצוינים, גם כשעלה לישיבה לא התבלט בשום תחום, והוא עומד ושואל את עצמו: "אם כן למה זה אנוכי?" איני מועניין אף אחד, לא מוסיף ולא גורע, אולי במקומות אחרים ימצאו בי יותר עניין - התחיל להרהר - - -

המנהל, נדהם כולו, הביע את הזדהותו עם רגשותיו הקשים, אך עם זאת ניסה לדבר אל ליבו וסיפר לו כיצד בכל אספת צוות היו המלמדים משבחים אותו ומעלים את שמו על נס כילד שאף פעם לא עושה בעיות. "גם לפני חודשים מספר, כאשר התעניינתי עליך אצל הר"מים בישיבה שלך", אמר המנהל, "הם הביעו שביעות רצון ממך ומהתנהגותך. מדוע אם כן אתה חי בהרגשה עלובה כזו?!"

תשובתו של אברימי הכאוב ראויה להיתלות בראש כל חוצות ולהדעק באוזני כל מי שלב יהודי פועם בקרבנו: "מה יש לי מזה שלא מתלוננים עלי? אני רוצה להרגיש רצוי, שייך! אינני מבקש שיאמרו לי את הדברים בוקר וערב, איני צריך את זה, אבל מדוע לא הרגשתי אף פעם מאור פנים, חיוך, הרגשה טובה? למה לא שמעתי את המילים 'אתה מוסיף לנו', 'אכפת לנו ממך'???" היכן הייתם? היכן החברים? האם אני אוויר בשבילם? כמה עולה ל-ח-י-י-י?! להאיר פנים?"

יהודי יקר!

אם נמנה אתה עם אלו הקובעים ברכה לעצמם בלימוד שתי ההלכות דבר יום ביומו, אתה יכול בסייעתא דשמיא להרים את ידיך למרום ולקרוא "ידינו לא שפכו את הדם הזה". כי המחזיר בקרבנו את עניין הזהירות בכבוד חברו על ידי לימוד ההלכות, בוערת בקרבנו אהבת ישראל ומאליו מאיר פניו לכל אדם. ואם עד היום עדיין לא נמנית עם לגיונו של מלך - אתה מוכן ומזומן, כי גדול המלבין שיניים לחברו יותר ממסקרה חלב!

המתפללים את מצוקתי ולגולל רחמי עם קדוש לחוס על נפשי ולחמול על חתני. באמצע הדרשה שנשאתי באחד המניינים, הבחנתי כי זוג עיניים נעוצות בי ביותר שאת. העדפתי שלא להישיר מבטי אליהן, כי בדרך כלל הם האנשים הממהרים לעיסוקם, ואינם רואים בעין יפה את הטרדת העולם! לצורכי נדבות, ולכן המשכתי בנאומי. ככלותי לדבר התחלתי לטובב את השולחנות באיסוף נדבות העם. כשהגעתי סמוך למקום מושבו נפגשו עינינו, והלה אמר לי: "תגיד לי בבקשה, האם אתה 'האיש מהכותל'?" לא הבנתי למה הוא מתכוון. ענית לי כי ביקרתי כמה פעמים בכותל המערבי, אך הוא שייך לי בדיוק כמו שהוא של כל עם ישראל. הוא התבונן בי שוב ואמר: "פניך דומות להפליא לאותו אדם שנפגשתי איתו בכותל ושינה את חי!"

אמרתי לו: "אכן, כמה אחים אנחנו, והכרת פנינו קרובה מאוד". ביקשתי ממנו כי יואיל בטובו להרבות בעוד כמה פרטים, אולי יעלה זיכרוני לטובה.

"היה זה בשעות הערב לפני כשמונה עשרה שנה", אמר הלה, "אחרי תפילה נרגשת נגש אליי האיש הזכור לטוב והרעיף עליי דברי נוחמים ונועים, וניכרים היו כי דברי אמת בפיו".

פתאום נפל לי האסימון... נזכרתי בן רגע באותו ערב - מוצאי יום הבריית של החתן דן, וביחד עלתה גם דמותו של האיש ההוא, ואכן הוא דמה להפליא לאיש העומד מולי ופיו מדבר עימי.

הוא שמח עד מאוד להיווכח כי אכן לא שגה בהשערתו והזמין אותי לסור אל מעונו לסקודות 'פת שחרית'. שיערתי כי השיחה איתו תניב פירות מבורכים יותר מאשר הסיבובים בשטיבלאך, על כן עזבתי את משמרתי בשיאה והלכתי בעקבותיו.

הוא כיבד אותי כבוד רב, הגיש לפניי מטעמים ומעדנים, מאכלים ברמה שלא שזפתם עיניי מעולם, ולאחר שנוכח לראות כי סועד אני את ליבי החל לספר: "שמע נא ידידי! בתחילת דרכי בעולם המסחר נתמנית לנהל מפעל די גדול באחד מאזורי התעשייה בירושלים, ושם העסקתי כעשרים עובדים שהיו נתונים תחת מרותי ועובדים לפי הוראותיי. משום מה הרגשתי במתח כלשהו בין העובדים לבני, וכמה שהרהרתי בדבר איך לשפר את האווירה לא העליתי בחכתי עצה הוגנת. הדבר השפיע בעקיפין גם על יעילות העבודה, וממילא גם על התוצרת והתפוקה. הייתי נתון בהתלבטות יתרה עד כדי שיקול של פרישה. באותו ערב שפגשתי אותך הרגשתי כי נתמלאה הסאה וכשל הכות. או שאני מתפטר או שאני מפטר כמה מהעובדים שהיו נראים לי כגורמים לדבר. כצעד אחרון לפני ההכרעה החלטתי להדפק על שער הרחמים ולבקש על נפשי במקום שהשכינה לא זזה משם.

"ואז, אחרי שפוך שיח ערב, בקע כשחר אורך וכמלאך המושיע הגעת אתה, ובטוב ליבך הענקת לי סיוע רב השפעה, ואני השתוממתי לראות כמה מילים טובות יכולות להשפיע על בן אנוש! מצב רוחי השתנה מן הקצה אל הקצה ונהפכתי לאדם אחר. פתאום נפתח בפניי המשך בעמוד 4

"שמע נא ידידי!

בתחילת דרכי בעולם המסחר נתמנית לנהל מפעל די גדול באחד מאזורי התעשייה בירושלים, ושם העסקתי כעשרים עובדים שהיו נתונים תחת מרותי ועובדים לפי הוראותיי.

נהנית מאוד מאישיותו והשיחה הנפלאה בינינו שאירה טעם מתוק בפי, וכך נפרדו דרכינו. כך התנהלו פני הדברים קרוב לשני עשורים, כשבמשך השנים ידע מנהגי זה עליות ומורדות עקב תמורות בסדר יומי.

כשבני הבכור התארס בשעה טובה ומוצלחת ידעתי כי תקופה מאתגרת מקדמת את פניי. ההוצאות מטפסות ועולות וקופתי ריקה ומצומצמת. השלכתי את יחי על הנותן לחם לכל בשר, וקיוויתי כי ישלח עזרו מקודש.

על פי עצת ידידים ומרעים הפלגתי לעבר מדינת הים, ויצאתי לארה"ב לזכות את הדריים בה במצווה גדולה זו שהכנסת חתן וכלה שמה. על הכרטיס שילמתי בשארית כספי, ואת המותר צררתי באמתחת ההוצאות הדרך. התחלתי את מלאכתי במרץ נעורים, וניכר היה שזו לי פעם ראשונה שאני עוסק במלאכה זו, כולי תקווה שההצלחה תאיר לי פנים, והייתי בטוח כי אשוב ארצה עם כיסוי לכל הוצאות החתונה.

עד מהרה נוכחתי לראות כי זה כמה קידמו אותי ואני בטל בשישים ובמאה בקרב מקבצי הנדבות, אך נטיתי לחשוב כי יד ה' רחבה להושיע לכול - ואני בתוכם.

בימים האחרונים לשהותי על אדמתי ניכר, הזדמנתי לבית כנסת ידוע בשכונת בורו פארק. קיבלתי את רשות הגבאים להרצות לפני

לאחר תקופה לא ארוכה מאז באתי לגור בשכונה, כבר ידעו רוב התושבים את העובדה כי נחנת בלב טוב ובכישרונות ברוכים, מה שהביא את הקהל לפנות אליי בכל מצוקה. כל ברז שבור ודלת תקועה היו מועברים מיידית לטיפולי. היו שכנים שאצלם אף פלורסנט פשוט נקראתי להחליף, וכך מצאתי את עצמי 'הכלבו תיקונים' של השכונה.

ולא רק, אלא גם נדכאי לב ושבורי רוח היו משיחים את עצרם באוזניי, ואני הייתי נרתם לעזרתם בהשגת סכומי כסף, קצבאות ומלגות שהעמידו אותם על רגליהם. לא נדיר היה למצוא אותי בסופרמרקט השכונתי בצהרי יום שישי עורך קנייה מרובת מוצרים לטובת משפחה שלא הצליחה לארגן את השבת בעצמה. כל זה הביא אותי למקום של כבוד בקרב מכריי, ומבטי ההערצה ליוו אותי בכל דרך.

אך למרות זאת פעולות אלו עדיין לא הביאו אותי אל סיפוקי. בתוך ליבי הרגשתי כי המניע לכל המעשים הם רחשי ההוקרה ומילות העידוד שהיו מופנות אליי בכל עת. חפצתי מאוד לעשות משהו רק למען הזולת בלי לקבל עליו שום תמורה, וכך באתי לידי החלטה להקדיש בכל כמה ימים כעשר דקות שבהן אעניק תחושה טובה למאן דהוא שאינו נמנה עם הסובבים אותי, כך שהדבר יהיה נקי מכל אינטרסים ומניעים זרים. את הימים שבהם הייתי מגיע למקומות מרוחקים יותר הייתי מנצל למטרה נעלית זו, כשאני נכנס לטמבור או סופר וקולט מייד אחד שהכרת פניו מעידה על מצוקתו ומסכנתו. אני נגש אליו במאור פנים: "צדיקל יקירי, יש לך מושג מה השעה? האם יודע אתה איפה תחנת האוטובוס הקרובה? כשאני משבח בכל פה את נכונותו לעזור לי, וכך הוספתי בכל מיני דרכים להביא אותו ליהנות משלל המיילים החמות שזכה להן בדקות האחרונות. איאלץ להודות כי לא כולם שיתפו איתי פעולה, היו אגוזים קשים לפיצוח, אך באופן כללי אפשר לסכם כי רובם הראו אותות קורת רוח מרובים מהעובדה שיש משהו שמביט לעברם, ועזרתם נחוצה לזולת, וזה הביא אותי לסיפוק רב ביותר וגם החזיק אותי ועודד את רוחי גם בזמני כישלון.

באותו יום שבו זכיתי להכניס את בני בבריתו של אברהם אבני ע"ה, שמחתי לא ידעה גבולות. הייתי מאושר ומלא בהכרת טובה לבורא עולם על כל הטוב שגמלני, חשתי צורך עז לפרוק את רחשי ליבי והחלטתי לנסוע אל עבר הכותל המערבי לומר 'שמתי' ולהתרפק על מזמורי התהילים. וכך מצאתי את עצמי במקום קדוש זה, כשהמיילים נשפכות מעומק ליבי ברגש רב, ודמעות אושר ושמחה מנבצצות מבין ריסי עיני, כשאני מעתיר בתחינה להמשך הצלחה וסיעתא דשמיא.

לאחר כשעתיים ומחצה שמת פניי לעבר היציאה, ולפתע קלטתי כי עקב הטרדות הרבות שהקיפו אותי בימים האחרונים, לא קיימתי את מנהגי זה כשבע... החלטתי לנסות לאתר לי כאן איזה פציינט ראוי למטרה שלי. והנה רואה אני מולי אברך שנראה 'בעל בעמיו', לבוש המכובד אף העיד על חשיבותו או ריבוי ממונו, אך פניו הביעו צער וכאב.

נגשתי אליו ואמרתי לו: "ראה, עזרתך נחוצה לי ביותר". הוא הסתכל לעברי בתימהון אך אני המשכתי ואמרתי לו כי אני זקוק לפלאפון, אם יוכל להשאיל לי. הוא הוציא את הנייד בלי אומר ודברים, ואני מילאתי את פי בתודה עמוקה. כשהחזרתי לו את הפלאפון אמרתי לו שערך לי מאוד, וביקשתי ממנו עוד משהו. לאחר כמה דקות של מילים טובות מצב רוחו השתפר, וכך ניהלתי עימו שיחה קצרה אך רבת תוכן, כשאני לא מפסיק לשבח את דעתו ולרומם את הלך מחשבתו הישרה. עם סיום השיחה התמאתי לו כי

פנינים מגדולי ומאורי הדורות ז"ל

בדרך השלום

ברכנו אבינו כולנו כאחד 'באור פניך'
האדם, עם כל הטאיו והבעתו את ה', עימד לפניו ומבקש ממנו על הארת פנים – **ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך**, ואילו האדם לחברו, אפילו כשמדובר בדידו הארוב עליי, גם על דמיון שווא, מייד הוא בא להקפדה, מונע ממנו הארת פנים ומראה לו פנים זוהרות.

הנאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל

היים של שלום

הלכות והשקפה

הגה"ק רבי איצ'לה בלאזר זצוק"ל (נתיבות אור, סבר פנים יפות) מחדד עוד, כי רק הסברת הפנים בדרך של 'המלכת הברך', שהיא בדרך ענווה וכבוד, נחשבת כגמילות חסד עם חברו. והוא מסתמך על דברי המדרש המובאים בספר 'ראשית חכמה' כי 'המלכת הברך' היא מן מהדברים שאדם נשאל עליהם בראשונה כאשר נפטר מן העולם, וזה לשונו: "ידוע, כי מדרכי הטבה וגמילות חסדים הוא לקבל כל אדם בסבר פנים יפות, ומה גם לאיש קשה יום, ולהיות דבורו בנחת. וכמו שמבואר בספר 'ראשית חכמה' שער היראה פרק י"ב מדברי רז"ל, וז"ל: אמר ר' יוסי כו' בשעה שאדם נפטר מן העולם, לא די שהוא נבהל ממלאך המות כו', אלא שואל לו כלום עסקת בתורה ובגמילות חסדים והמלכת לקונך שחרית וערבית והמלכת את חברך בנחת רוח כו' ע"ש".

כיוון שעניין 'סבר פנים יפות' הוא כיבוד האדם ונתינת ההרגשה שהוא מוערך ונעלה, מתבאר לנו היטב מה שכתב הרמב"ם (מתנות עניים פ"ה ה"ד) שהוא תנאי מעכב במצוות הצדקה, וזה לשונו: "כל הנותן צדקה לעניי בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע, אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה. אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה". וכן פסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' רמט ס"ג), וכתב שם בבאור הגר"א (סק"ה) שהוא נלמד ממאמר הגמרא בכתובות שהובא לעיל, "טוב המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב".

לאמור, מתבאר הטעם שהוא תנאי מעכב במצוות הצדקה. כי עניין מצוות הצדקה הוא 'די מחסורו אשר יחסר לו' (דברים טו ח), כלומר, למלאות את מה שחסר אצל אחר, ומכלל זה לרומום את רוחו ולתת לו את התחושה שהוא שווה ומוערך. וזה שייך רק על ידי שיתוף לו ממת ידו בסבר פנים יפות, שהעניי ירגיש שהוא מוכבד וחשוב ולא מסכן ושדוף כפי שירגיש אילו ייתן לו צדקה בפנים רעות חלילה.

ב'מרכבת המשנה' (שם) הוסיף, כי שמאי בא בזה לפרש את דברי הלל שאמר קודם לכן (אבות פ"א מ"ב): "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום", וזה לשונו: "חזר לפרש דברי הלל שאמר (שם מ"ב) 'אוהב שלום'. אמר, אם תרצה השלום עם האנשים, הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, והיא מדת הענוה, ובה ישיג השלום. ועל זה אמרו ז"ל (ספרי נשא פמ"ב): גדול השלום שניתן לענוים, שנאמר (תהלים לו יא): וענוים ירשו ארץ והתענוגו על רוב שלום".

מהר"ל (שם) לעומתו כתב, כי שמאי בא בזה להשלים את מה שחסר בדברי הלל, וזה לשונו: "ואמר [שמאי] והוי מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות - וגם בזה שמאי נמשך למדתו, כי למדת הלל שמדתו היה שלא יאה אחד עומד על מדתו, ולא יהיה לו קפידה בשום דבר, ולפיכך אין קפידה על זה אם לא יקבל אותו בסבר פנים יפות, כי אין להקפיד על זה. ואין זה מדה טובה, שאף שודאי מצד המקבל טוב מאוד שלא יקפיד על דבר זה, מכל מקום מצד הפועל

שמאי בסבר פנים יפות". מוכח אפוא שלדעתו 'סבר פנים יפות' נצרך גם כאשר אינו מסוגל לקבל בשמחה ובטוב לבב. והרשב"ץ (שם) אכן כותב שדעת הרמב"ם תואמת את דעתו.

אומנם ה'רוקח' (סידור, ברכת כהנים) כתב, כי הפך הכעס הוא אהבת חברו, וזה לשונו: "יאר ה' פניו אליך - כשאתה אוהב את חבירו מביט פניו בקירון פנים בסבר פנים ומדבר עמו, אבל כשאינו אוהבו מביט לצד אחר ומדבר עמו בזעף".

וכעין זה כתב מהרש"א (ח"א כתובות שם) על דברי הגמרא (שם): "אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, רמוז בענין דבסיס מוחמרא, ואחוי לי שיניך דבסיס מחלבא". ופירש מהרש"א: "כי דרך הכועס מעצם פיו והשינים זה על זה וההפך השוחק הוא פותח פיו ומראה לחבירו שיניו".

אומנם אין כאן מחלוקת מהותית. כי הרי גם הרשב"ץ מסכים שלכתחילה יש לקבל כל האדם בשמחה אמיתית, כפי שמוכח מן המשנה "והוי מקבל את כל האדם בשמחה". ולא בא הרשב"ץ אלא להוסיף כי גם כאשר אין הרגשת אהבה ושמחה, אלא הרגשת כעס וכדומה, עדיין יש לקבל את כל האדם בסבר פנים יפות שביסודו הוא אכן בא בגלל אהבה ושמחה, כדי להראות שאינו כועס עליו אלא מקבלו באהבה, גם אם אינו אמת לאמיתו. והדברים מפורשים בדברי המאירי (אבות שם), וז"ל: "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות - כלומר, שאפילו לא היה לך שמוח בכך, הראה את עצמך לפניו כשמוח על ביאתו, עד שיהא סובר עליך שיהיו פניך מצהיבות לשמחתך על ביאתו".

סבר פנים יפות כי בצלם אלקים עשה את האדם

ממזד נוסף יש לקבלת פני כל האדם בסבר פנים יפות, והוא מלמד אותנו את הצורה שבה יש לקבל כל אחד בסבר פנים יפות: משום מעלת האדם שנברא בצלם אלקים יש לכבד כל אדם ולקבל כל אחד בסבר פנים יפות, כי כאשר אינו מסביר פנים לחברו הוא מבזה אותו, כביכול אינו חשוב מספיק כדי להסביר לו פנים, והוא כמתעלם ממועלתו העצומה של האדם שנברא בצלם. כך מתבאר מדברי ה'אורחות צדיקים' (שם).

וכן כתב מהר"ל ('דרך חיים' אבות שם), וזה לשונו: "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, כי לא אם כן יהיה זה כאלו מבזה את חבירו. וכל זה ענף מן היראה שלא לבזות את האדם שנברא בצלם אלקי".

אנו למדים אפוא מכך, כי הצורה הנכונה של הסברת פנים היא בדרך ענווה וכבוד, לתת את התחושה לאדם שאתה מקבל את פניו שאינו מתגאה עליו אלא הוא חשוב ומוערך בעיניך. וכך כתב ב'מרכבת המשנה' (שם).

שנינו (אבות פ"א מט"ו): "שמאי אומר, עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה, והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות".

ופירש באבות דרבי נתן (פרק ג'): "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות - כיצד, מלמד שאם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם, ופניו כבושים בארץ, מעלה עליו הכתוב כאלו לא נתן לו כלום. אבל המקבל את חבירו בסבר פנים יפות, אפילו לא נתן לו כלום, מעלה עליו הכתוב כאלו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם".

ועל דרך זה דרש רבי יוחנן (כתובות קיא ע"ב): "טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר (בראשית מט יב) 'ולבן שינים מחלבי', אל תקרי 'לבן שינים' אלא 'וליבן שיניים'".

סבר פנים יפות משום ואהבת לרעך כמוך ולכבישת הכעס

התבוננות בדברי רבותינו מעלה, כי קבלת כל אדם בסבר פנים יפות, כמו גם ענינה וגדרה, מסתעפים מכמה יסודות שונים, ומכלל הכול יוצא גודל מעלת קבלת כל האדם בסבר פנים יפות.

בעל 'אורחות צדיקים' (שער האהבה) מציין את הסברת הפנים כדרך להגיע לאהבת כל אדם, וזה לשונו: "ויאהב רעיו ושאר כל ישראל אהבה שלמה, לקיים מה שנאמר (ויקרא יט יח) 'ואהבת לרעך כמוך', וכו'. ובאיזה דרך יגיע האדם לאהבת כל אדם? אשכילך אורך, וכו'. ויקבל כל אדם בשמחה ובסבר פנים יפות, כי הסברתו פנים תחוק האהבה". והבואו הדברים בשל"ה (שער האותיות, בריות).

וכן משמע מדברי רבינו יונה (אבות שם) שכתב: "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות - שיראה להם פנים של שמחה כדי שתהא רוח הבריות נוחה הימנו". וכן כתב בספר 'מרכבת המשנה' (ל"י אלאשקר) על אבות (שם), כי "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות הוא פינה מפינות התורה ואהבת לרעך כמוך".

אומנם הרשב"ץ (מגן אבות, שם) מפרש כי 'סבר פנים יפות' הוא רק מצב של הפך הכעס, וזה לשונו: "רבינו יונה ז"ל פירש, שיקבל את כל האדם בפנים צהובות, ויבטל רצונו מפני רצונם כדי שיהיה אהוב לבריות. ואינו מענין שלמעלה, וכו'. והפירוש הנכון הוא... והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, שיכבשו את כעסו. ואי זה הוא גבור, הכובש את יצרו. ובירושלמי פרק שני שעירי עזים (יומא פ"ו ה"א) אזהרה לדיין שלא יסביר פנים לזה ויעיז פנים לזה. נראה שהסבר הוא הפך העזות והכעס" [יעיין עוד בדבריו]. והסכים עמו הרע"ב (אבות שם).

וכן משמע דעת הרמב"ם. כי הלך (פ"ג מ"ב) אמר רבי ישמעאל: "והוי מקבל את כל האדם בשמחה". וכתב שם הרמב"ם: "ראוי שתקבל בני האדם כולם, קטנם וגדולם, בן החורין מהם והעבד, כל איש ממיין האדם, בשמחה ובטוב לבב. וזה יותר ממואמר

אנשי שלום

ב י ן
מ י ד ן י ן

התרוממות שיהיו בדמותו רבת האנפן של ר' יהושע באור יקרות, בלטה ביותר מידת הארת הפנים לכל אדם. גם כאשר כבר היה בגיל מתקדם וכולם הכירוהו וכיבדוהו כערכו הרם, לא מנע הדבר ממנו להקדים שלום לכל אדם, ללא הפרשי גיל ומועמד. בתום התפילה בבית המדרש היה מסתובב כשחיוך קורן על פניו וניגש לכל אדם זר לקדמו ב"שלום עליכם" לבני, ובדרך היה מתייחס בחמימות לכל מי שנתקל בו ומתעניין בשלומם של כל אחד, קטן כגדול.

מכריו שהכירוהו כאיש האשכולות, תמחו לא פעם באוזניו על הנהגה מופלאה זו שלא תמיד באה אליו בקלות. "מה לך ולהם?" הקשו. "הלא אינך מכיר אותם והם אינם מכירים אותך? מה מוסיף להם שאדם זר ניגש אליהם ומקדמם בשלום? האם שווה המאמץ?"

אבל ר' יהושע נותר איתן בדעתו והמשיך בהנהגה זו עד יומו האחרון. הוא סיפר שלפני שנים נקלע לבית כנסת כלשהו וראה שם אדם גלמוד ניצול שואה וישב בירכתי בית הכנסת מכונס, ועל פניו עננת עצב ויגון. "רחמי נכמרו עליו" - העיד - "וניגשתי אליו מוהסס, לשאול במה אני יכול לעזור, אולי צריך עזרה במשהו מסוים. אולם התברר ששום דבר מיוחד לא הביא אותו ליגון, אלא פשוט תחושת הבדידות הנוראה היא זו שמפירה את שמחתו. 'כבר עשרות שנים שאני מתפלל כאן במקום הזה' - סיפר במרידות, 'ואף אחד אינו ניגש אליי לדרוש בשלומי ולהתעניין במצבי'. מני אז" - הפטיר ר' יהושע - "נוכחתי לראות כמה יש להיזהר להאיר פנים לכל אדם באשר הוא שם, כי אף פעם אי אפשר לדעת מי באמת זקוק לכך ומצפה בכליון עיניים להארת פנים, להרגיש שהוא 'מורגש בכלל'..."

הגה"ח המפורסם ר' יהושע ב"ר יצחק ורצברגר זצ"ל

מנקה הדעת בקרנת דשופר, נשיא ויז'ר 'משמרת השלום'
נולד: ב' סיון ת"ש
נלב: ע"ט אדר תשע"ח

מורבים שלום

'סמא דחיי'
מבית משמרת השלום
תוכנית לחינוך ועידוד לימוד היום
בספרי חפץ חיים ושמיה"ל,
ידיעת הלכות לשה"ר

התוכניות וההגדרות מיועדות לכלל
הציבור בדגש מיוחד דרך נציגים
בהיכיל השיבות והכוללים
להצטרפות לתוכנית,
הרשמה בנציג, הפצת עלונים:
02-5379111
לתרומות: 1800-800-779

עושה שלום

המשך מעמוד 2

אפיק חדש להשקיע בו. החלטתי לחקות אותך ולנסות ללכת בדרך זו.

"למחרת עם הגעתי למפעל, לקחתי עט בידי וסימנתי לעצמי רשימה של שלושה עובדים שאני רוצה במהלך היום ללמוד. כשהגיעה ההזדמנות ניגשתי אל הראשון בתור והתמאתי לו על הדיוק שלו בעבודה, על הגעתו בזמן, ולא חסכת במילים טובות ומשמחות, כשפניי מניעות הוקרה והנאה. ממנו המשכתי לשני ואחריו לשלישי באותה מתכונת. למחר סימנתי שלושה נוספים, וכך עשיתי מדי יום ביומו. השתדלתי לבצע זאת כבדרך אגב, שלא לעורר חשד כאילו אני עושה כל זה דווקא כדי להשיג איזו מטרה.

"איני יכול לתאר לך את גודל ההשפעה לטובה שראיתי אחרי שבועות ספורים! מצב רוחם של העובדים השתפר פלאים, המוטיבציה עלתה ברמות בלתי נתפסות, והתפוקה האיכותית העידה על זה בנאמנות.

"כך המשכתי לנהל את המפעל כעשר שנים, מלאות בהצלחות רבות ברוח ה'. אחר כך הזדמנה לידי עסקה חלומית כאן בארה"ב, ולכן עזבתי את משרתי לטובת פרויקט זה, כשגם כאן ההצלחה מלווה אותי בכל דרך. ועתה שא נא תודתי והוקרתי, ידידי הנכבד שליח ההצלה, וקח את מנחתי מידי". הוא שלף את פנקסו מוחקו ורשם עבורי צ'ק ע"ס 100.000 דולר.

כמעט התעלפתי מרוב התרגשות. זכיתי לראות את ידי ההשגחה ולראות כעין הארה מן השמיים בזכות מעשי החסד והארת הפנים לזולת שהייתה טבעה בי זה שנים.

נדגישי! אין לסמוך על הדברים להלכה, וכל שאלה לגופו של ענין יש לקבל תשובה ממו"ץ

ידי דיבורים טובים להוסיף וחלילה מאידך גיסא לגרוע על ידי דיבורים רעים. אבל הדבר שאנשים ממש דשים בו בעקביהם, הוא ענין הארת פנים. זה לא עולה כסף, אף לא מאמץ, אבל אפשר להציל חיים במעשה קל ופשוט של הארת פנים! אנשים פשוט לא מודעים עד היכן מגיע כוח הארת פנים אל סביבתם. ובדידי הווה עובדה - כאשר הייתי במצב מסוים אשר גרם לי עוגמת נפש מרובה, ורבים ניסו לדבר אל ליבי, אבל אני - מרוב צער ויגון - דחיתי כל דבר נחמה. אחד מחבריי בחר בדרך אחרת. הוא פשוט השרה אווירה נעימה, האיר לי את פניו, וכך - אף בלא אומר ודברים, הרגשתי טללי תחייה וממש בזכותו נחלצתי מן המצר, כי זה נתן לי כוחות אדירים!

כה ייתן ה' וכה יוסיף לכם הצלחה וברכה בכל פעולותיכם הכבירות, להרבות שלום בעולם.

לכבוד מערכת הגיליון הנפלא 'מורבים שלום' אשר כשמו כן הוא, מרבה שלום בעולם, מפיץ את תורת החפץ חיים ומחדיר בקרב עם סגולה את יקרת מצוות "ואהבת לרעך כמוך" על כל סעיפיה והיבטיה, היוצא לאור על ידי 'סמא דחיי' מבית 'משמרת השלום', שמטרתו להציל אלפי בני ישראל ממוות רוחני רח"ל על ידי רפואת הפלא של שמירת הלשון.

ראשית דבר, אודה לכם מקרב ליבי בשמי ובשמ אחיי ורעיי לספסל בית המדרש, המתענגים מדי חודש בחודשו על העלון הנפלא וכבר מצפים בכליון עיניים לגיליון הבא שיופיע לאור ויסייע לנו להתחזק בלימוד ההלכות היומיות ובשאר הנושאים שבהם הוא עוסק.

ואולם רציתי להוסיף דבר אחד שעדיין לא קיבל במה ראויה מעל גבי הגיליון. עד עתה נידונו בו כמה וכמה עניינים של שמירת הדיבור וכדומה, כמה שאפשר על

1. במשנה כתוב שכבוד חברך צריך להיות כשלך, אולם לא תמיד כיבוד בעיני הוא גם טוב לחבר, מהי איפה הדרך הישרה שיבור לו האדם?
2. באילו פרטים ראוי להתחזק בענין 'לנהוג כבוד זה בזה'?

נושא הגיליון הבא: כבוד חברך

שור"ת ורעיונות לדיון ניתן להכניס בעלמסר שלוחה 1 < 6
נא להכניס את התגובות באופן ברור, עם פרטים (שם פרטי, משפחה, עיר)

חיים של שלום

המשך מעמוד 3

בספר 'ראשית חכמה' (שער האהבה פ"י) הרחיב את הביאור בזה על פי דברי הוזהר, והוסיף כי כאשר אדם מאיר פנים לחברו בסבר פנים יפות, הוא גורם בכך שכביכול גם הקב"ה מאיר פני שלמותו אליו, ומתעוררת בכך שמחה בכל העולמות. וכן מבואר מדברי האריז"ל (ספר הליקוטם, כי תשא ד"ה סוד העגל).

בספר 'לקט אמרי פנינים' (להרה"ק מוהר"י מקאמארנא זצוק"ל) הוסיף עוד על פי דברי ה'תומר דבורה', כי על ידי שמאיר פניו לחברו ומעורר הארת פני הקב"ה כביכול, מאיר אור השכינה על פניו, וזה לשונו: 'בפנים, יקבל כל אדם בסבר פנים יפות ובשמחה, וכל המסתכל בו יהיה נכנס בו שמחה בלב, מאור השכינה שמאיר על פניו'.

ראוי שיהיה מקפיד בתכלית ההקפדה עד שיהיה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, ולא יאמר אין קפידה בזה ולא יקפיד אותו האדם אם לא יקבל אותו בסבר פנים יפות".

והלכת בדרכיו בהארת פנים לכל אדם

הארת והסברת פנים לכל אדם, טומנת בְּחָבָה גם ענין נשגב של "והלכת בדרכיו", ללכת בדרכי הקב"ה המאיר פנים. כפי שכתב הרמ"ק בספר 'תומר דבורה' (פרק ב), וזה לשונו: "פניו התינה מאירות תמיד, ויקבל כל אדם בסבר פנים יפות. שכן בכבוד עליו נאמר (משלי טז ט): 'באור פני מלך חיים', ואין שום אדם ודין נכנס שם כלל. כך אור פניו לא ישונה, וכל המסתכל בהם לא ימצא אלא שמחה וסבר פנים, ושום סיבה לא תטרידהו מזה כלל".

הרה"ג יהודה דוב רוטנר שליט"א

תשובה והזכרה בין המשיבים במדור שאילת שלום - עולן מס' 199

משיב שלום

השאלה: "יחיאל, זכרתי אותך והתפללתי עליך אתמול". נפתלי פוגש במכולת את שכנו הטוב יחיאל ומספר לו על נסיעה מרגשת - יום שלם של תפילות ובקשות במקומות הקדושים בהרי הגליל לקראת נישואי בנו בשעה טובה ומוצלחת. "דרך איזו חברה נסעת? וכמה עלתה לך הנסיעה הזאת?" שואל יחיאל. "נסעתי דרך חברת 'הסעות ונסיעות בזול' ושילמתי כך וכך", עונה נפתלי. "תשמע, בזול לא יצאת... הם ניצלו את חוסר הידע שלך ולקחו ממך כמעט 17 אחוז יותר מהמחיר הממוצע", חישב לו יחיאל במהירות.

האם היה מותר ליחיאל לגלות לנפתלי את עניין המחיר?

התשובה: בחפץ חיים (רכילות כלל ט, יא) מבואר שכל ההיתר לומר לאדם שהונו (רימו) אותו, הוא בתנאי שהיה לו תועלת להבא. ובשו"ע חושן משפט נפסק שאם ההונאה משישית ומעלה (16.6%), יכול המתאנה לתבוע את סכום ההונאה בחזרה, אם הוא בתוך זמן שיראה לתגר או לקרובו.

ובנידון דיון, לדוגמה: כאשר השכרת מיניבוס ליום היא 3.000 ₪, אם שילם מ-3.500 ומעלה צריך להחזיר לו 500 ₪ (סכום ההונאה), ולכן מותר לומר, כי תהיה תועלת שיקבל כספו בחזרה.

הזכרה בהגרלה על 'ש"ס ובלכתך בדרך' הבה"ח אריה שיפר ני"ו ישיבת פונוביז ב"ב